

XXVI. Refert idem Annalista ad annum 1292. *num.* 7. & 8 litteras Nicolai IV. Papæ ad Eduardum Regem Angliæ, è quibus discimus, Regem illum per suos Oratores exposuisse se firmiter statuisse suscipere *personaliter* expeditionem in Syriam, eumque in finem postulasse à Papa, "ut de decimis & obventionibus regnorum, & terrarum, quorum, quarumque Reges vel Domini, *personaliter* in Terræ Sanctæ subsidium non transibunt, sibi provideret Ecclesia.

XXVII. Postulatis Regis se satisfacere per omnia non posse respondit Pontifex, rationem addens: "Quod de decima Regni Franciæ ad manus Ecclesiæ nihil peruenit. De tertis verò Regi Castellæ subjectis, nihil umquam percepit Ecclesia, cum felicitis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster claræ memoriæ Alfonso Regi Castellæ ipsam decimam ex certis causis duxerit concedendam. De decima verò partium Alemanniæ & terrarum, quas continet regio aquilonis; sicut ipsius aquilonaris gentis non ignota conditio potest omnibus verisimiliter indicare, ac nobis hoc realliter patefecit, modicum respectivè ad ipsam Ecclesiam, noscitur pervenisse.

Ex his aliisque quæ historiæ illorum temporum referunt, haud obscurum, expeditionem in terram sanctam, aut bellum contra hæreticos occasionem quidem dedisse exigendi & indicendi has decimas super bonis Ecclesiasticorum; sed frequenter fuisse fucatum aut fictitium titulum & prætextum derivandi proventus Ecclesiasticos in ætarium Principum.

XXVIII. Interim Clerus jam quodammodo assuetus huic decimarum pensationi in sumptus prærensæ expeditionis vel contra Saracenos, aut hæreticos, vel etiam alios extraneos Principes, quæ frequenter vel fictitia, vel sine fructu & successu deprehendebatur, maluit eam pensationem in defensionem & conservationem proprii Regni & Ecclesiæ in casu necessitatis annuere.

XXIX. Tomo 10. Speciegii Dacheriani pag. 323. extant litteræ Concilii Samurienfis è quibus intelligimus, Clerum Provinciæ Turonensis concessisse Philippo Pulchro Regi Galliæ, "decimam de omnibus mobilibus suis, & personarum Ecclesiasticarum suarum Diocesium non exemptarum, usque ad biennium, dumtaxat; tantam pecuniæ summam, quantam à nobis (ajunt) & aliis personis Ecclesiasticis prædictis, nomine decimæ pro tempore quo decimam habebat, ex concessione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, deductis sumptibus, percipere consuevit: ita tamen quod per istam concessionem nullum præjudicium Ecclesiis nobis, & aliis personis Ecclesiasticis generetur, nec aliqua servitus Domino Regi in prædictis Ecclesiis acquiratur.

XXX. Dicunt autem quod concedant hanc decimam Domino Regi hac vice communi consensu Cleri ob necessitatem dicti Regni (Franciæ) & propter defensionem & tuitionem Regni, Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum, & bonorum earundem.

XXXI. Verùm hæc contributione titulo defensionis, vel tuitionis semel introducta, ceperunt passim Principes illam prætextu necessitatis à Prælati & Clero petere; & Prælati & Clerus precibus Principum resistere mentientes, aut etiam ipsi nimium adulantes ut sibi eos propitios haberent, facile annueret. Et mirum in modum ipsos Ecclesiasticos proventus gravabant, & quasi servituti subiegebant; uti suâ Constitutione quæ refertur in Cap. 3. de Immunit. Eccl. altè conqueritur Bonifacius VIII.

XXXII. Hæc nimis exactioibus, ut idem Pontifex obviaret, non solum renovavit Decretum Concilii Lateranensis sub Innocentio III. quo vetatur Episcopis etiam consensu Cleri sui consentire in aliquam contribu-

tionem ob communes necessitates & utilitates, nisi prius consulari Romano Pontifex; sed in super addit: "Prælati & personis Ecclesiasticis in virtute obedientiæ & sub depositionis poena districtè mandantes, ut talibus absque expressa licentia dictæ Sedis nullatenus acquiescant: quodque prætextu cujuscumque obligationis, promissionis, & confessionis factarum hæc tenus vel faciendarum in antea, priusquam hujusmodi constitutio, prohibitio, seu præceptum ad notitiam ipsorum pervenerit, nihil solvant, nec supradicti seculares quomodo recipiant. Et si solverint, vel prædicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. A supradictis autem excommunicationum & interdicti sententiis nullus absolvi valeat (præterquam in mortis articulo) absque Sedis Apostolicæ auctoritate & licentia speciali. Cum nostræ intentionis existat tam horrendum secularium potestatum abusum nullatenus sub dissimulatione transire.

XXXIII. Subjungit dein derogationem omnium privilegiorum, etiam ipsi Regibus concessorum. Verba Decretalis sunt: "Non obstantibus quibuscumque privilegio sub quibuscumque tenoribus, formis, seu modis, aut verborum conceptione concessis Imperatoribus, Regibus & aliis supradictis, quæ contra præmissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari.

XXXIV. Porro intellexit Bonifacius Papa ob editam hanc Constitutionem vehementer exulceratum animum Philippi Pulchri Galliarum Regis, quasi hac constitutione vetitum esset sub anathemate Clericis succurrere Regi quando necessitas tuendi regnum suum contra hostes externos deposcit, ut ex responsis nomine ipsius Regis contra Bullam ipsius Bonifacii datis patefecit. "Quis sapiens & intelligens hæc, non incidit in vehementem stuporem, audiens Vicarium Jesu Christi prohibentem tributum dari Cæsari, & sub anathemate fulminantem, ne Clerici, contra iniuriam & injustam persecutionem incurfus, Domino Regi & Regno, imò sibi miseris ipsi, pro rata sua, manum porrigant ad iuramentum? Dare verò histrionibus, & amicis carnalibus, & neglectis pauperibus, expensas facere superfluas in nobis, æquitatis, comitativis, commensationibus & aliis pompis secularibus, permittitur eisdem, imò conceditur, ad perniciosam imitationis exemplum. Hoc enim natura & ratio, jus divinum & humanum, pariter detestantur, ad illicita transire laxare, & licita; imò necessaria, cohibere. Quis enim sanæ mentis iudicaret licitum, & honestum, sub anathemate cohibere, ne Clerici, ex devotione Principum in crassati, impinguati, & dilatati, pro modulo suo eisdem Principibus assistant, contra ingruentes injustarum persecutionum adversitates, & quocumque colore excogitato, doni, vel mutui, vel subventionis, pro seipsis, pro Rege, & Regno pugnantibus, & resistentibus inimicis vi armorum, alimenta præbendo, vel stipendia persolvendo?

XXXV. Verùm hanc suam Constitutionis interpretationem esse à sua mente omnino alienam ostenderat ipse Pontifex jam tum in hac Bulla cui reponuntur hæc responsiones nomine Regis: "Non enim (ait) præcisè statuimus pro defensione vel necessitatibus tuis, vel Regni tui ab eisdem Prælati Ecclesiasticisque personis pecuniarum subsidium non præstari: sed adjectum id non fieri absque nostra licentia speciali, ad ductus in considerationem nostram exactioibus intolerabilibus, Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis, Religiosis & secularibus dicti regni ab Officialibus tuis auctoritate tua impositis atque factis, de futuris potius verisimiliter formidantes, cum ex præteritis certitudo præsumi valeat de futuris

Latius verò mentem suam aperuit Bonifacius in alia Bulla de 1. Julii 1297. in qua imprimis declarat, "quod

Constitutio ipsa, vel ejus prohibitio, ad donaria vel mutua seu quævis alia voluntaria Prælatorum & personarum Ecclesiasticarum ejusdem regni, cujuscumque status, ordinis, vel conditionis existant, omni prorsus tractatione, aut exactioe cessante, se aliquatenus non extendat, licet ad id forsitan carissimi in Christo filii nostri Philippi Francorum Regis illustris, vel successorum suorum qui pro tempore fuerint, aut Officialium eorumdem, seu Ducum, Baronum, nobilium, vel aliorum domiorum temporalium de regno prædicto, requisito curialis, & amica præcedat.

XXXVI. Ulterius subjungit: "Adjicimus insuper hujusmodi declarationi nostræ, quod si præfatus Regi & successoribus suis pro universali, vel particulari ejusdem regni defensione periculosa necessitas immineret, ad hujusmodi necessitatis casum se nequaquam extendat constitutio memorata; quin potius idem Rex, ac successores ipsius possint à Prælati, & personis Ecclesiasticis dicti Regni petere, ac recipere pro hujusmodi defensione subsidium, vel contributionem, illudque ad illam Prælati & personarum prædictarum, præfatorum Regi, suisque successoribus, inconsulto etiam Romano Pontifice, teneantur & valeant, sub quotæ nomine, aut aliis etiam imperari, non obstantibus constitutione prædicta, seu quavis exemptionibus, vel alio quolibet privilegio sub quacumque verborum forma confectio, à Sede Apostolica impetrato.

Tertiò significat: "Quod necessitatis declaratio sub prædicta ipsius Regis, & successorum suorum conscientis, dummodo successores ipsi vicefimam ætatis annum exegerint, relinquatur, super quo dictorum Regis, & successorum conscientias onerari, eisque innovescere volumus, quod quicquid recipi ultra ipsius defensionis casum contigit, in suarum recipientum periculum annuatum, sub quo nisi salubriter provideant, aut attendere potuerunt in quo periculo remanent.

Hæc omnia latius referuntur in historia diffidii inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum pagin 18. 21. 22. & 40.

XXXVII. Huic Bullæ Bonifacianæ instruxit Joannes Ferrautius in suo tractatu de iuribus & Privilegiis Regni Franciæ, privilegium Regum Galliæ levandi super Clero summam pecuniæ sub nomine *doni gratuiti* in defensionem Regni sine speciali Sedis Apostolicæ licentia. Quidquid sit de hoc fundamento, id constat, non tantum in Regno Galliæ, sed & hic in Belgio, collectas seu precarias à Rege & Principe super Clero colligi nomine *doni* aut *subsidii gratuiti*, sine speciali licentia Pontificis; cui forsitan ului hæc Bulla, aliæque sequentium Pontificum Bullæ Constitutionis Bonifacianæ declarationis & etiam revocatoris occasionem dedisse poterunt.

XXXVIII. Benedictus XI. immediatus Bonifacii successor, constitutionem Bonifacii mitigavit, revocando penas ipsi Clericis *dantibus* inflictas; admonens unà Ecclesiasticos, "attentè caveant ne Conciliorum Lateranensium transgressores existant, aliquid in casu necessitatis vel utilitatis communis, quoquo modo, vel titulo *inconsulto Romano Pontifice* occasione subventionis dictarum concedendo laicis, vel etiam promittendo, "Extat hæc constitutio in *Extrav. unica de Immunit. Eccl.* inter communes.

XXXIX. Postmodum Clemens V. Benedicti successor, qui primum Avenione in Gallia Sedem Apostolicam collocavit; & favore Philippi Pulchri ad Pontificatum fuerat promotus, inter alias Constitutiones Bonifacii, quas petente Philippo Rege revocavit, & hanc penitus revocavit, & haberi voluit pro infecta; omniaque ad terminos Decretorum Conciliorum Lateranensium, reduxit. "Quoniam (ait) ex Constitutione Bonifacii

Papæ octavi Prædecessoris nostri, quæ incipit, *Clericis Laicos*, & ex declaratione seu declarationibus ex illa postmodum subsecutis, nonnulla scandala, magna pernicula & incommoda gravia sunt secuta, & ampliora sequi (nisi celeri remedio succurratur) præsumitur verisimiliter in futurum. "Extat hæc Constitutio in *Clem. unica de Immunit. Eccl.*

XL. Post hæc decimarum impositio non tantum continuata; sed & magis continuo frequentata; maxime autem extorto eodem seculo famoso illo ac diuturno scismate; quando Pontifices, ut ad suam obedientiam Principes allicerent, sibi que favorabiles & propitios redderent, facile quicquid peterent, annuebant; præsertim cum & ipsis annuentibus principibus, & ipsi pontifices in suum commodum interdum decimam leverent.

XLI. Eas passim ipsi Pontifices inconsulto Clero imponebant. Qua de re querelis delatis ad Concilium Constantiense, tandem Martinus V. sacro approbante Concilio *sess. 43* præcepit. "Jura quæ prohibent inferioribus à Papa Decimas & alia onera Ecclesiis & Ecclesiasticis personis imponi, districtius observari. Per summos autem Pontifices nullatenus imponi generaliter super totum Clerum, nisi ex magna & ardua causa, & utilitate universalem Ecclesiam concernente, & de consilio & consensu & subscriptione S. R. E. Cardinalium & Prælatorum, quorum consilium commodè haberi poterit. Nec specialiter in aliquo regno vel provincia, inconsultis Prælati ipsius regni, vel provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum majori parte, & eo casu per personas Ecclesiasticas, & Auctoritate Apostolica dumtaxat levari.

XLII. Neque tamen post hoc Concilium decimarum impositio cessavit; interdum impetrata licentia Pontificum; interdum ipso Clero in subsidium ad postulationem Regum consentiente; quemadmodum ordine temporis servato multis ostendit Ludovicus Thomasinus *De Discipl. Eccl. parte 4. lib. 3. cap. 24.* athenus decima nulla ab Ecclesiasticis tributum sive debitum *ordinarium* prætendebatur vel solvebatur.

XLIII. Verùm circa medium seculi 16. induci cepit *decima ordinaria* in Regno Galliæ. Regnante enim Carolo IX. anno 1561. Clerus Gallicanus Possessio congregatus pepigit de summa sexdecies centenorum millium librarum ex Sacerdotiis colligenda annuè, spatio sex annorum incipiendo à 1. Januarii 1561. & finiendo ultima Decembris 1567. quibus Regia Domania Civitati Parisiensi, ob levatas pecunias in bellum contra Calvinistas, oppignorata redimerentur, censusque super iis constituti solverentur. Idem Clerus anno 1567. in Comitibus generalibus per Deputatos congregatus novum cum Præfecto & Aedilibus contractum inivit, quo se obstrinxit ad solvendum Urbis *quotannis* summam sexties centum & trigiesies mille librarum, ad Domanium Regis, pari censu gravatum, reamendum. Contractum hunc alioque, cum dicto Præfecto & Aedilibus initos improbavit Cæterus generalibus Cleri Gallicani Medoluni anno 1579. & 1580. tamquam factos sine legitimo dicti Cleri consensu. Regi tamen concessit summam tredecies centum mille librarum annuæ contributionis ad *sexennium*.

Sexennio evoluto, Clerus eandem contributionem continuavit ad *decennium*. Hoc *decennium* evoluto rursum facta est continuatio ad aliud *decennium*; & hucusque continuatur de decennio in decennium; quæ tandem longa continuatio effecit, ut contributio, quæ in sua origine erat donum *gratum* & subsidium extraordinarium, facta sit contributio *ordinaria*, atque hodie ut talis reputetur; diciturque *decima Cleri* sive gallicæ, *tes decimes*

decimas du Clerge; solviturque annuè per omnes Beneficiatos juxta quotam à Clero determinatam. Notaturque Renatus Choppinus lib. 3. De Domino Gallico tit. 2. 3. n. 8. quod *decime* quæ olim dabantur in expeditionem contra Saracenos, nunc in *annuas Fiscis rationes, Patri- monii instar, referantur.*

XLIV. Præter hanc *decimam* in origine sua *gratuitam* & *extraordinariam*, at nunc *ordinariam*, cepit Clerus Regi conferre alias subventiones, quæ ad distinctionem hujus *decime* vocantur *dona gratuita*, gallicè *dons gratuits* aut etiam *decimas extraordinaires.*

Prima gratuita contributio sive *donum gratuitum* ultra *decimam ordinariam* Regi oblatum fuit anno 1585, pro expensis in bellum contra Calvinistas, ac dein sæpius continuatum, uti latius refertur in Actis Cleri Gallicani tomo 4. tit. 4. notatur quod anno 1670, hoc *donum gratuitum* fuerit duorum millionum bis centum millium librarum; art. 22. quod anno 1675, ascenderit ad quatuor milliones & quinquies centum millia librarum.

Quomodo, & quibus conditionibus hæc *dona gratuita* per Clerum offerantur, aliaque ad hanc materiam pertinentia latè referuntur in citatis Actis Cleri Gallicani.

XLV. In Belgio solvitur annuatim Principi quædam precaria sub nomine vulgari *Bede*; quo vocabulo sufficienter exprimitur, esse *tevera* contributionem precariam, & ad *precas* concessa; & *tevera* hanc contributionem primitivè fuisse omnino *precariam* & *gratuitam* dubitari nequit.

Dicit enim expresse Maximilianus Dux Brabantie in acta instructionis super solutione hujus *Precarie* die 20. Septembris 1451. quod tres Ordines Brabantie ob multiples expensas, quas pro conservatione Patriæ ac signanter Ducatus Brabantie subire debuit, ad suas speciales supplicationes, nunc voluntariè & liberaliter consenserunt in unam precariam. Verba flandricè expressa sunt: *Nu ter tey vwillighlycken ende liberaelyck geconsenteert hebben cene bede.*

Eandem conditionem hujus *precariæ* vulgò *Bede* agnovit Philippus Dux Brabantie in instructione super modo solutionis & collectionis ejusdem de anno 1497. extatque parte 2. Edict. Brabantie lib. 1. tit. 1. cap. 4.

XLVI. Verùm sicuti circa *decimam Cleri* contingit in Gallia; ut nimirum de contributione extraordinaria transiverit sensum in *ordinariam*, ita & in Belgio circa hanc *precariam* contingit; ut nimirum de extraordinaria transierit in *ordinariam*; & ut talis hodie solvi consuevit, sub vocabulo *Prædicatorie Bede.*

XLVII. Verùm nosandum quod hæc *precaria* non afficiat, nec comprehendat *bona Ecclesiæ amortizata*, vel ab Ecclesia uti talia tempore in dicta instructione determinatio, possessa; quemadmodum capite præcedenti n. 14. observatum fuit; sed *bona laicalia*, sive pro laicalibus reputata, sive à laicis, sive Ecclesiasticis possessa.

XLVIII. Ulterius observandum, quod Prælati sive Abbates Brabantie constituentes primum *membrum Statuum Brabantie*, in hac *precaria* suam *specialem* *quotam* solvant.

XLIX. Tertio notandum, quod Clerus *secularis* in hac *precaria* non fuerit comprehensus Ratio hujus haud obscura est.

Cum enim Status sive Ordines Brabantie, de quorum consensu hæc *precaria* fuit concessa, constet ex tribus *membris*; quorum primum conflatur ex solis Prælati sive Abbatibus; secundum ex solis Nobilibus; & tertium ex Civitatibus seu eorum Deputatis, Clerus *secularis* Brabantie, qui tunc totaliter suberat respectivè Episcopis Leodiensibus & Cameracensibus, sub nullo trium membrorum comprehendebatur; nec ulli de Clero Statibus seu

Ordinibus Brabantie intererant, qui nomine Cleri in *precariam* illam dici possent consensisse. Abbates enim Monasteriorum suorum & ab ipsis dependentium consensum supplere poterant; sed nequaquam ipsius *Cleri secularis*, nallatenus ab ipsis dependentis, aut ipsis subiecti.

L. Hinc & videmus, quod sub tempus inducitur hujus *precariæ* Clerus Brabantie, tamquam Corpus separatum fuerit reputatus; & specialia suo nomine subsidia Principi pependerit.

Extat parte 2. Edict. Brabantie lib. 1. tit. 1. cap. 3. litteræ Maximiliani & Mariæ Ducum Brabantie de 13. Junii anni 1479. in quibus nomine ipsorum Ducum asseritur, quod hi de medio & communi Clero Terrarum Brabantie: *van de middele, ende gemeyne Clergien van onse lande van Brabant*, in Diocæsi Leodiensibus & Cameracensibus existentes, ad sublevandas præsentis necessitates, ex mera liberalitate & charitate, *liberalyck van gereghete liefde ende ghenyge*, pro suis bonis Ecclesiasticis in Brabantia vel alibi promiserint summam quatuor millium florenorum semel.

LI. In eisdem litteris asseritur, quod hoc subsidium non det aut promittat Clerus sub forma contributionis alicujus *precariæ* vulgò *Bede*, subventionis aut impositionis, in quas laici aut etiam *tres Ordines Brabantie* consenserunt; aut posthac consentient, ad quas ipse Clerus secundum Ecclesiasticam, & Cæsarea Jura non tenetur Verba Edicti sunt: *Ende niet van reghts vvegen, noch in maniere oft forme van contribucie, van eenige bedden, subventie oft settingen, die de leecken, oft voock die DRY STAETEN ons voorschreven landes van Brabant ons oft tot desen Wercke geconsenteert, inne setten, oft naermaels over den ghenen die van ons gevvoonelyck zyn met hun te contribueren, consenteren, inne setten oft vwillcoren moeghten, dar inne de voorschreve Clergia naer nyvvoysens de geestelycke ende Keyserlycke reghten ende vryheden niet geheden en is.* Id est. Non via Juris, nec per modum contributionis, aut *precarii*, subventionis aut impositionis quæ laici, vel ipsi tres Status dicti nostri Brabantie Ducatus nobis in eum finem annuerunt, vel perfolvunt, aut ratione illius quod ii, qui cum ipsis contribuere solent, in posterum quandoque possent annuere, persolvere, aut contribuere, quibus præfatus Clerus juxta Ecclesiasticam & Cæsarea jura & libertates obnoxius non est.

Hæc evidenter probant, Clerum *secularem* nequaquam comprehensum fuisse eo tempore sub consensu, sive *Precariâ* ex consensu trium Ordinum Brabantie indulta.

LII. Ulterius probant hæc litteræ sive Edictum Principis, Clerum *Secularem* Brabantie habitum fuisse ut Corpus omnino distinctum à primo Membro Statuum Brabantie. Unde in eodem Edicto dicitur, quod in subsidio per Clerum additè contribuere debeant omnia Ecclesiastica bona, exceptis Prælati Brabantie, & aliis Ecclesiasticis locis sive hospitalibus, quæ cum eisdem Prælati, *primum membrum* trium Statuum Brabantie representantibus, ante hæc & in futurum consueverunt communes subventiones *precarias* & impositiones solvere. Quomodo clariùs distinctio Cleri à primo Membro; quoad hanc materiam, exprimi potuisset? Verba Edicti sunt: *Dat alle geestelycke oft Kerckelicke goeden in Brabant liggende, in der selven somme contribueren ende mede gheiden sullen, nyghenomen die PRELATEN VAN BRABANT ende andere geestelycke plaetsen oft Goids huysen die metten selve Prelaten den eersten staet van de dry staeten van Brabant voorgenomde, representrende van anderen tyde, ende hercommen ghevoone yck zyn ghemeyn subventien, bedden ende settingen te betaelen.* Id est, Ecclesiastica omnia bona in Brabantia sita in eandem summam contribuent & confereant, exceptis PRÆ-

PRÆLATI BRABANTIE, aliisque tum Ecclesiarum; tum piarum foundationum locis, quæ cum iisdem Prælati primum Ordinum trium Statuum Brabantie representantia, sive olim sive in posterum consueverunt communes subventiones, *precariæ* & impositiones persolvere.

LIII. Eadem Cleri à Statibus Brabantie separatio in facienda contributione Subsidii pro necessitate Patriæ claris terminis exprimitur in Acta Mariæ Ducissæ Austriæ Gubernatricis Belgii de 4. septemb. 1523 quæ extat parte 3. Edict. Brabantie lib. 3. tit. 1. cap. 28. in qua ad supplicationem trium Ordinum Brabantie declaratur, quod Xenodochia, hospitalia, domus pauperum, Confraternitates, alique qui per subsidium ab Ordinibus Brabantie promissum gravantur, & ad illud contribuere debent, sicuti in similibus subsidiis hæctenus contribuere consueverunt, immunes & liberi manebunt à taxis & impositionibus, quas Clerus Brabantie iis imponere meditatur ita tamen, ut si reperiantur, prædicta Corpora habere aliqua bona *amortizata*, quod hæc cum Clero contribuere tenebuntur inspecto horum bonorum valore.

Id ipsum Rursus per aliam Actam de 25. martii 1528. declaratum est; & quidem uti in eadem dicitur, de prævio ad visum eorum Concilii Brabantie, & Concilii privati extatque hæc Acta parte 3. Edict. Brabantie lib. 3. tit. 1. cap. 29.

Hæc omnia evidenter supponunt & evincunt, Clerum Brabantie eo tempore non fuisse comprehensum sub primo membro Ordinum Brabantie; neque in subsidiis per Ordines Brabantie concessis contribuisse; sed separatim pro eo contributionem instituisse.

LIV. Nec tantum ante novorum in Belgio Episcopatum erectionem Clerus à primo membro separatim fuit; sed & post eorum erectionem remansit *sejunctus*: eò quod nullus in primo isto Membro esset, qui Clerum representaret.

Admissi quidem fuere ad Ordines Brabantie archiepiscopus Mechliniensis & Episcopus Antverpiensis; at neuter eorum in qualitate Episcopi: sed ille tamquam Abbas Affligemensis; hic verò ut Abbas S. Bernardi ad schaldim; quæ qualitate etiamnum manent.

Porro in hac qualitate ipsos haud posse representare Clerum *secularem*; neque Clerum ipsis in ea qualitate subijci, notorium est.

Unde post erectos in Belgio Episcopatus, & admissionem Archiepiscopi Mechliniensis, & Episcopi Antverpiensis ad Ordines Brabantie scriptæ sunt litteræ ad Archiepiscopum Mechliniensem signatæ per Ducissam Isabellam 26. Julii 1629. quibus Archiepiscopus rogatur, ut sine mora convocet universum suum Clerum, comprehensum etiam Monasteriis, tam virorum, quam mulierum, exceptis Abbatibus Ordinis Præmonstratensis & aliis, quæ ex antiquo more vocantur ad Ordines Brabantie ad deliberandum super voluntaria contributione occasione obfidionis Sylvæ ducentis. Verba Litterarum sunt: *partant avons trouvé necessaire, de vous requerrir au nom de Sa Majeste, comme faisons tres instamment par cette, de vouloir sans aucune remise convoquer le Clerge de vostre Diocese, y compendant mesme les Monasteres, soit d'hommes ou femmes. Et autres maisons de Dieu HORMIS LES ABBAYES DE L'ORDRE DU PREMONSTRE ET AUTRES, QUI D'AMCIENNE COUSTUME SONT APPELLEZ AUX ESTATS DE BRABANT, au regard desquelles avons aussi donné l'ordre convenable à les requerrir.* Id est. Quocirca necessarium duximus, ut suæ Majestatis nomine à vobis requireremus pro hisce facimus instantissimè, ut sine ulla dilatione Diocæsis vestræ Clerum convocetis, comprehensum etiam Monasteriis hujus

Van Espen Jur. Eccl. P. II.

& alterius sexus, aliisque piarum foundationum Domibus; EXCEPTIS ORDINIS PRÆMONSTRATENSIS ABBATIBUS, ALIISQUE EX ANTIQUA CONSUETUDINE AD ORDINES BRABANTIE CONVOCATIS, quos ad eundem finem convenienter requiri curavimus.

Addunt dein hanc finalem clausulam: *Les assurent que cette quotation se fera sans prejudice du Privilege d'exemption, Et autres qu'ils peuvent avoir, Et aussi que ce qu'ils contribueront à cet effect ne sera tiré en en aucune consequence, prejudice, ou lesion des immunités Et franchises, dont ils pourroient jouir.* Id est. Spondentes hanc tributi descriptionem fore sine præjudicio, privilegii exemptionis, aliorumque ipsis fortè concessorum, sic ut nec ab eo quod contribuent exemplum ullo modo ducatur in detrimentum aut lesionem immunitatum aut libertatum, quibus eos gaudere forsitan contingit.

Similem actam dedit eadem sua Celsitudo Isabella 23. Octob. 1630. Similiter & Archidux Leopoldus anno 1651 Litteris particularibus consensum Cleri ad contributionem gratuitam exposulans,

Omnia hæc rursus evincunt, Clerum Brabantie in materia contributionis sive subsidii *gratuiti* remansisse à Statibus Brabantie *sejunctum*; atque suum consensum separatim præstitisse: & à Ducibus Brabantie, ut Corpus Ecclesiasticum separatim à primo membro Ordinum fuisse reputatum, etiam postquam Archiepiscopus Mechliniensis, & Episcopus Antverpiensis tamquam Abbates ad primum membrum Statuum Brabantie admitti fuerunt.

LV. Legitur quidem aliquando nonnullos prætentasse, Clerum subijcere contributioni in subsidium per Statum Brabantie concessum; at Clerum exposulasse, id repugnare suæ immunitati, & usui hæctenus observato, declaratumque fuisse per Principem, hanc contributionem non posse trahi in consequentiam, constat ex Supplicâ ejusdem Cleri exhibita Carolo V. ejusque apostillâ ad hanc supplicam; quæ extant in Acta nomine ejusdem Caroli expedita 21. Julii 1541. Verba ipsius Actæ sunt: *Charles par la divine Clemence Empereur des Romains toujours Auguste Roy &c. A vous ceux qui estes presentes verront salut.* Id est. Carolus divina favente Clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Rex &c. omnibus has visuris salutem.

Comme les tres RR. Peres en Dieu nos tres chers & aimez Consuls, les Evêques de Liege & de Cambray, ensemble les gens de Clergie de desdits Evêchés residents & ayants leurs biens en nostre Pays & Duché de Brabant, nous ayent fait remonstrer. Id est. Cum Reverendi admodum in Christo PP. & dilecti nostri Cognati Episcopi Leodiensibus & Cameracensibus, adjunctis simul doctorum Episcopatum Clericis commorantibus & bona sua possidentibus, in ditione nostra & Ducatu Brabantie exponi nobis curaverint.

Que combien DE DROIT TANT DIVIN QUE HUMAN ceux de l'Etat Ecclesiastique, tant leurs personnes, que biens ayent de toute ancienneté esté, & sont, & doivent demeurer quints francs, & exempts de tous tailles, contributions, & impôts, SANS ONCQUES AVOIR ESTE COMPRINS, NY CONTRIBUES ES CHARGES, CONSTEMENS, ET ACCORDS FAITS PAR LES ETATS DE BRABANT. Id est. Quod licet TAM DIVINO QUAM HUMANO JURE Ecclesiasticus ordo, tum quoad personas, tum possessiones, ab omni retrò tempore fuerit, sit & debeat esse exemptus omnibus vectigalibus, contributionibus & impositionibus, NEC UMQUAM COMPREHENSUS FUERIT, NEC CONTRIBUERIT, IN ONERA, CONSENSUS, PACTA PER ORDINIS BRABANTIE INITA.

Mais quand le cas s'est offert, qu'il a esté requis

Cccc

d'avoir